

Trnova pot do študija medicine na Slovenskem

Zgodovina študija medicine v Ljubljani *Medicinska fakulteta je bila v okrnjeni obliki ustanovljena leta 1919, popolna je postala šele leta 1945*

Poskusi zdravljenja so najbrž stari toliko kot človeštvo. Arheološke najdbe kažejo, da je že pračlovek opravljaj presenetljivo precizne kirurške posege. Toda študij medicine, podarja dr. Jože Ciperle, vodja Arhivsko-muzejske službe Univerze v Ljubljani, ki je skupaj z arhivsko svetovalko Tatjano Dekleva postavil razstavo *Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani 1919–1945*, je bil prvič formalno definiran v antiki, in sicer v naukih starogrškega zdravnika Hipokrata.

D E L O , 3 . 1 2 . 1 7 (1 3)

MATIJA GRAH

Prva evropska zdravstvena ustanova je bila ustanovljena konec 10. stoletja v italijanskem Salernu. Salernska šola zdravstva (*Scuola Medica Salernitana*) še danes velja za predhodnico moderne univerzitetne medicinske fakultete. Zato se, po besedah dr. Jožeta Ciperla, zgodovina medicine deli na »predsalernsko obdobje«, v katerem sta se neproduktivno zlili medicina in alkemija, kar je študij medicine potisnilo v bližino čarovniških posegov, in »salernsko obdobje«.

Za srednji vek je značilen razmeroma hiter razmah visokih šol po Evropi, tako da je do leta 1500 na stari celini delovalo že več kot 500 univerz, v okviru katerih zasledimo štiri tradicionalne fakultete: poleg artistske (filozofske) še teo-

loško, pravno in medicinsko. Toda pouk na tedanjih univerzah je bil pod močnim vplivom Rimskokatoliške cerkve, ki ni nadzorovala samo znanstvenih vsebin, ampak je prepovedovala tudi operacije in še zlasti anatomijo, kar je vodilo v izločitev kirurgije iz univerz.

Vendar se univerze niso bile pripravljene odpovedati praktičnim izkustvom, ugotavlja dr. Jože Ciperle v razstavnem katalogu z naslovom *Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani 1919–1945*. Zato so na znameniti Bolonjski univerzi opravili prve avtopsije na usmrčenih verjetno že okrog leta 1260, zagotovo pa v začetku 14. stoletja, medtem ko so severno od Alp prvo raztelesenje izvedli leta 1404 na Dunaju.

Mediko-kirurški študij

Z nastopom renesanse se je medicina osamosvojila od antičnih vzorov, predvsem od Hipokrata in Galena, z eksperimenti Francisa Bacona v 17. stoletju pa je zakoračila v obdobje znanstvene medicine, ki traja še danes.

V tistem obdobju je bilo slovensko ozemlje del Habsburške monarhije, ki je v drugi polovici 18. stoletja uvedla dvonivojski študij: licejski na eni strani in »eruditivni« (univerzitetni) na drugi. V nasprotju z univerzami, ki so bile usmerjene v znanstveno delo, so se liceji posvečali predvsem izobraževanju za poklicno prakso. Bili so nekakšen vmesni člen med gimnazijo in univerzo, pojasnjuje dr. Jože Ciperle, njihov glavni cilj pa je bila vzgoja duhovnikov (ki naj bi imeli poleg bogoslovnih še praktič-

na znanja iz poljedelstva), ranocelnikov, upravnikov zemljiških gospostev in učiteljev.

Ustanovitev liceja v Ljubljani leta 1791 sočasno pomeni tudi začetek visokošolskega študija medicine na Slovenskem, saj je imel licej tri študijske usmeritve: poleg filozofske in teološke tudi mediko-kirurško. V času francoskih Ilirskih provinc (1809–1813) je v Ljubljani delovala centralna šola oziroma akademija s sedmimi univerzitetnimi študijskimi smermi, med drugim tudi za zdravnike, kirurge in farmacevte. To je bilo kratko obdobje pravega univerzitetnega študija v Ljubljani.

Kasneje je izvajanje medicinskega študija v Ljubljani za skoraj tričetrt stoletja prekinila reforma avstrijskega terciarnega šolstva v letih 1848/49, ki je dopustila samo univerzitetni študij in ukinila ljubljanski licej. Od takrat je bil študij medicine znova mogoč samo v tujini, na Slovenskem pa smo bili priča številnim neuspešnim prizadevanjem za ustanovitev univerze in medicinske fakultete.

Okrnjena fakulteta

Družbeni pogoji za ustanovitev slovenske univerze so dozoreli šele z razpadom Avstro-Ogrske. Leta 1917 se je dr. Alojz Kraigher, takratni ravnatelj ljubljanske Splošne bolnišnice, pod vtisom ustanovitve medicinske fakultete v Zagrebu javno zavzel za ustanovitev medicinske fakultete v Ljubljani. Njegova pobuda sprva ni naletela na splošno odobravanje, niti v zdravniških krogih ne.